

Gyzylgöl Annagylyjowanyň döredijigine gysgaça syn

Category: Edebi makalalar, Edebi tankyt, Kitapcy, Powestler, Türkmen dili
написано kitapcy | 21 январа, 2025
Gyzylgöl Annagylyjowanyň döredijigine gysgaça syn GYZYLGÜL
ANNAGYLYJOWANYŇ DÖREDIJILIGINE SYN

«Türkmen edebiýaty» (kitapcy.com) portaly türkmen, şol sanda

türkmen dilini bilýän okyjylaryň maňlaýyndan dörän uly göwrümlü edebi žurnal boldy. Ozallar «Sowet edebiyaty» («Garagum»), «Yaşlyk» («Ýunost») žurnallaryna bir aýyň dowamynda intizar-sabyrsyz garaşan bolsak, indi ol edebi jurnallaryň aýda bir gezek çap edýän eserlerini «Türkmen edebiýaty» portaly (žurnaly) 5-6 sagada goýman, okyjylara ýetirip dur.

Onda-da nahili eserler?!.

Öz döwründe ýiti seslenme döreden edebi makalalar. Roman-powestleriň, poema-goşgylaryň çeper mazmunyny okyjylara çigit çigitläň ýaly edip düşündirip berýän edebi synlar. Belli şahslaryň ömür ýollarynyň garaňkyda galdyrylan böleklerini ýagtylyga çykaran doly mazmunly terjimehal makalalar. Täze-täze eserler yzygiderli goýulýar.

Goşgylary diysene!

Ýürek ýagyna ýag damdyrýan şygrylar. Şahyrlaryň goşgylary-azy yaran talantyň miweleri. Bulary ýetirip durýanlygy üçin žurnalyň adminstrasiyasyna, gündeki muşakgatly zähmetlerine çuňňur minnetdarlyk bildirämek galýar.

Hawa, men şol edebi portalda çykyş edýän görnükli şahyrlaryň biri Gyzylgül Annagylyjowanyň döredijiliginiň bir aýratyn ugry barada, başardygymdan, söz açmakçy.

• **Ylahyýet:**

munuň özi ynsanyýet aňyndaky iman (ynam) -ygtykatyny arşy-agla sary özüne imrikdirýän, onuň kalbyny bent edýän tebigy bir ýönelişdir. Şol ugruň ýaşayyş barlygynda adamzadyň köňluni zabt edýän oz rowan ýoly bar. Soýuz döwründe ol ýol açyklygyna dursa-da, oňa metbugat ýüzünde meýil eden şahyr tapylmady. Tapylanlaram ylahy goşgylaryny enesiniň sandygyndan daşary çykarmaga het edip bilmedi. Çünki, ylahy eserler üçin metbugatyň gapysy ýedi gulpuň astynda bent edilipdi. Ylahy goşgylary il-gun okan yagdayynda ol hereketde bolyar. Yogsa, öz pikiriňi kagyz bilen paylaşanyň galyar.

Emma, 80-nji ýyllaryň ortalarynda zamana uly öwrülişik etdi. ,»Aç-açanlyk«, «Üytgedip gurmak» eýýamy geldi. Dine ýol açyldy. Musulmanlaryň Mukaddes Gurhana eli ýetdi. Dini dogalar dilleri zibana getirdi. Arş-aglanyň ylahy ýalkymy jemgyýetiň kalbyna şugla saçdy.

Şol şugladan paý alanlaryň biri Şähribossan Geldimämmedowady. Onuň okuwçy döwründäki ýaş kalby ylahy nygmat bilen aňyndaky şahsy nygmaty eýläp-ýugrup, şeýle bir ylahy goşgylar ýazýardy, hat-da, Watan, Ene, Söýgi baradaky şygrylarynda-da ylahy müşk bark urýardy. Onuň goşgylary halk köpçüligi tarapyndan örän yhlasly garşylanyardy. Ýlaýta-da, şol döwürdäki ýaşuly nesiller onuň poeziýasynyň muşdagydy. Uly talantly, entek orta mekdep okuwçysy bolan çepiksije gyzyň mylaýym, ruhy mazmunly setirleri suwsan dowar sürüsiniň çöluni gandyryjak dury çeşme meňzeýärdi.

• Eyse, Şähribossanyň poeziýasynyň hümmeti näme sebäpden beýle yokary galdyka?

Meniň garyp pikirimçe-hä, aşakdaky ýagdaýlar sebäp bolan ýaly.

- 1). Uly taryhy öwrülişik bolup, dine ýol açylmagy;
- 2). Nijeme ýyllap dini-ygtykada suwsan okyjylaryň şahyryň ylahy mazmunly goşgylaryny gapyp-garbap almagy;
- 3). Dini taglymata ýol açylansoň takdyryň Şähribossana ylahyýete tarap ilkinji at göçümini etmek bagtyny bermegi;
- 4). Ýaradanyň ony iti talant bilen sylaglamagy. Ine, şu aýratynlyklar Şähribossanyň ömür ýoluny, mertebe derejesini, edebi ugruny kesgitledimikä diýýän. Eger şol taryhy öwrülişik bolmadyk bolanda, meniň pikirimçe, näçe talant-zehinli bolanda-da, şahyr halk mähellesiniň içinde ýitip giderdi. Eýse, Şähribossan bilen Gyzylgülüň doredijiliginiň poetiki ugry biri-birinden parhlanýarmy?!

• Elbetde, parhlanýar.

Ikisi halypa-şägirtlik ýolunda bile gadam urýan ýaly bolup görünse-de, iki şahyryň doredijilik stilinde uly tapawut aýyl-saýyl duýulup dur. Şähribossan ylaha ýüzlenende, mynajat edende arada poçta-kurýer serişdesini ulanmayar. Aralykda giňişlik goýmaýar we Ýaradana gös-göni ýüzlenýär, hem-de içki

ahwalatyny arz edýär. Gyzylgul bolsa Arşy-agla gudratyna ýüzlenende sufizmiň mertebe-basgançaklaryna nazar aýlaýar. Ol sufistler yaly a:ňy elendiriji peýnek görnüşinde, Hak didaryna dahyl bolmak niýeti bilen deňiz-derýalara poçta-kurýer hökmünde ýüzlenýär. Şähribossan goşgylarynyň mazmunyny 7-8-11-bogunly setirlerde beýan edýär. Gyzylgul bolsa, esasan, 11-bogunly goşgylara ýykgyň edýär. Şähribossan goşgylaryna mylaýym röwüş çaýyp, ýazmagy gowy görýär. Şygrylarynyň mazmunyny beýan edende ýuwaş-ýuwaş ýokary göterip, assa-assadan aşak düşürmegi halaýar. Gyzylgül bolsa, mazmuny belent tempde başlap, belent tempde soňlamagy müwessa bilýär. Şu hili aýry başgalyk şahyrlaryň dil manerasyny, stil aýratynlygyny esaslandyrýar. Munuň özi olaryň döredijilik şüweleňine şüweleň goşýar. Şu ýerde Gyzylgülüň döredijilik önüm-bereketlilikini agzaman geçmek kemterlik bolar. Şahyr soňky wagt ylahy mazmuna ýanaşmakdan el çekdi. Onuň (Gyzylgülüň) atygsap duran zehini başga ugra gönükdirdi. Elbetde, Watana, ene-ata, dogan-garyndaşa, söwer yara, ýanyoldaşa... bagyşlanan goşgylar hem derwaýys mazmunly eserler. Olary hem döretmeli, wasp etmeli. Bu şahyrlaryň borjy. Yöne, seriňi sämediji ylahy goşgylaryň öwezine däl. Gyzylgul teswiriniň birinde ylahy goşgylary yzygiderli döretmek üçin teoriýa bazasynyň kiçilik edýändigini ýañzydypdy. Ýok, onuň döreden ylahy şygrylary az sanly bolsa-da, eýesiniň aňynda uly ylahy taglymatyň ykjam bazasynyň ýerleşýändigini salgy berýär. Meniň duýşumca, Gyzylgul arşy-agla tarap uzaýan ylahy merdiwanyň birinji ýa ikinji basgançagyna aýak basyp durşuna, töweregine gözleýär, ýaýdanýar. Ylahy ugurdaky mazmuna mundan artyk el urmaga heder edýän ýaly görünýär. Äpet uly teoriýa onuň sussuny basýar. Şonuň üçin şahyr özüni ejiz duýýar. Bu hala duşmek Gyzylgülüň zehinine hem badak salýan ýaly. Şeýle-de bolsa okyjylar onuň ýene-de ylahy tema öwrülip gelmegini isleýär.

Şyhmyrat ABDYLLAÝEW.

7-nji iýul, 2018. Edebi tankyt